

CIRCUIT

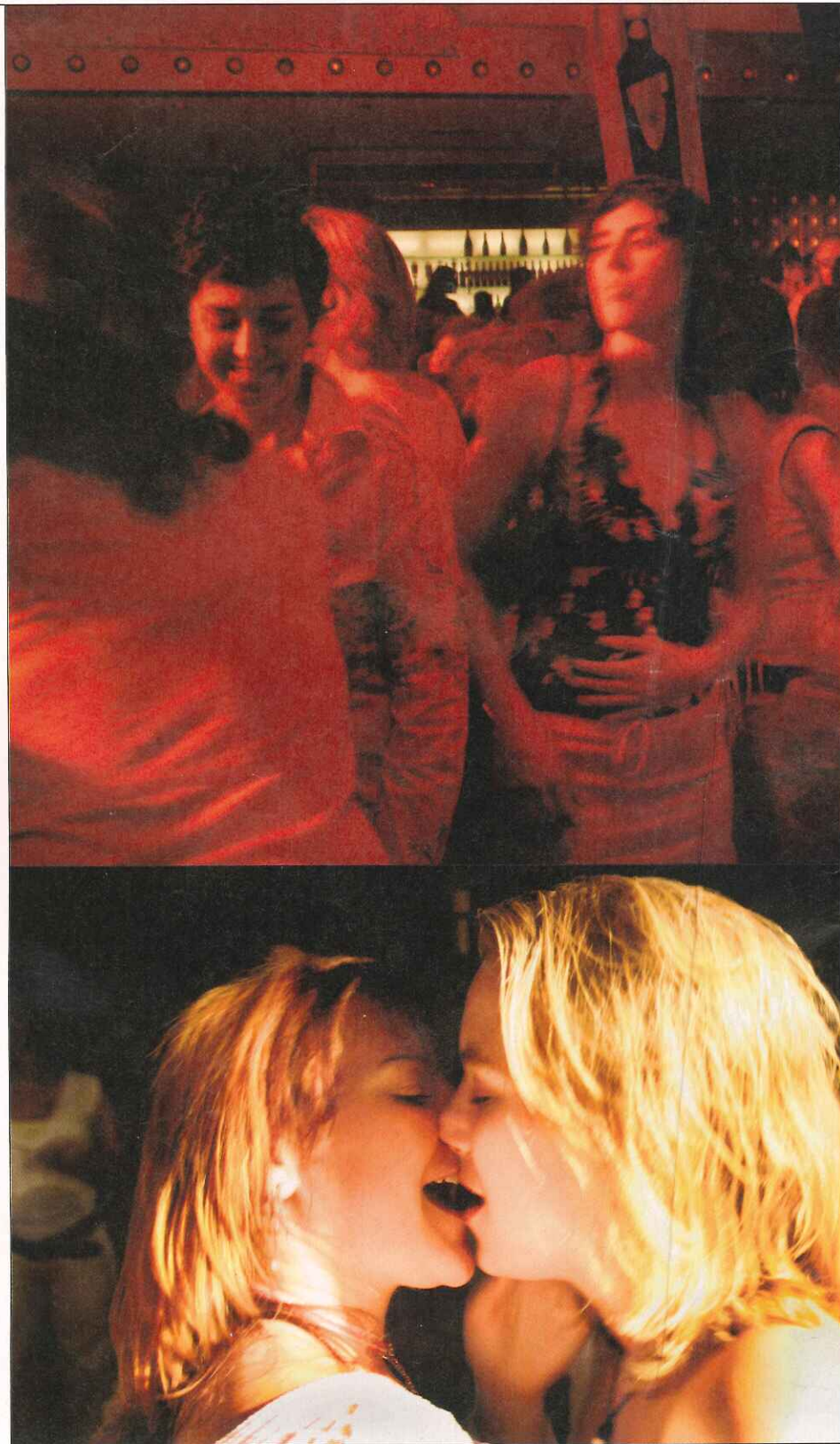
Het vrouwenfeest Flirtation is een groot succes onder jonge lesbiennes. 'Als ze er tien jaar geleden zo uitgezien hadden, was ik eerder uit de kast gekomen.' Toch is er ook kritiek.

Lekker lesbisch

Twintigers, dertigers, lang, klein, slank, iets gevulder, supervrouwelijk of stoer; het publiek in Club Panama is divers vanavond. Maar één ding hebben alle aanwezigen gemeen: ze zijn vrouw. Dertienhonderd vrouwen zijn er vanavond in de Amsterdamse nachtclub te vinden voor het *women-only* feest Flirtation. De dress-tip van deze avond is 'sensual white', en de witte kledingstukken op de dansvloer zijn talrijk: linnen heupbroeken, rokjes, strakke shirtjes op een spijkerbroek, met of zonder zicht op de navel. Bekende house-dj's als Marcella en Marysol staan achter de draaitafels, en er wordt gedanst, gelachen en geflirt zoals op menig ander feest diezelfde avond in de hoofdstad.

Twee meisjes, een met een kek wit hoedje op, dansen op een verhoging voor het dj-podium sensueel om elkaar heen, ondertussen onopvallend kijkend of ze wel bekeken worden. Dat worden ze ongetwijfeld, maar de meeste ogen zijn gericht op de professionele dansact achter hen op het podium, waar op een groot scherm de silhouetten van twee schaars geklede danseressen te zien zijn. "Een mooie locatie, goede muziek en professionele acts in plaats van weer zo'n rommelig feestje in een of ander achterafzaaltje," zo omschrijft de sportief uitzijnde Deborah het feest van vanavond. "Hier komen tenminste leuke, normale vrouwen," zegt een vriendin, om er lachend aan toe te voegen: "Als ze er zo tien jaar geleden al hadden uitgezien, was ik niet zo lang in de kast blijven hangen."

Big Brother 2001-winnares Bianca Hagenbeek kwam vier jaar geleden op het idee van de Flirtation-feesten, toen ze als Bekende Biseksueel acte de présence gaf op een ander groot vrouwenfeest in Amsterdam. Hagenbeek: "Daar kwamen een paar meiden op me af die me vroegen: 'Is dit nu een vrouwenfeest?' Negentig procent van de vrouwen was typisch potteus, en de overige tien procent voelde zich daar doodongelukkig bij. Ik moest bekennen dat het weer zo'n standaard-vrouwenfeest was, waar in een donker zaaltje de vrouwen met een biertje in de hand aan de bar een beetje naar elkaar staan kijken, of gewoon wat in de rondte, terwijl uit de luidsprekers *I'm Every Woman* van Chaka Khan schalt." Dat moet anders kunnen, dacht Hagenbeek. "Als ik nu eens voor die tien procent een vrouwenfeest nieuwe stijl organiseer, en je telt al die tien procentjes

in het hele land bij elkaar op, dan heb je daar volgens mij best een markt voor," redeneerde ze.

Hagenbeek zat er niet naast met haar berekening, want elke Flirtation-editie is ruim van tevoren uitverkocht. Binnen de doelgroep is er duidelijk behoefte aan een eigen feestje. Wie om zich heen kijkt

op het driemaandelijkse vrouwenfeest in de Panama, zal concluderen dat het aandeel lipsticklesbo's er opmerkelijk hoog is, pakweg 75 procent. De term lipsticklesbienne dateert van halverwege jaren negentig, toen de vrouwelijkere lesbo in de VS van zich liet horen. Of beter gezegd: zich liet zien. Nederland bleef niet achter. "Je ziet steeds meer dat lesbiennes zich

‘Meiden die er een jaar geleden nogal tomboy-achtig uitzagen, met stoere kleding en korte jongenskoppies, hebben nu langer haar, gebruiken make-up en dragen vrouwelijke kleding.’

Dansen en zoenen op vrouwenfeest Flirtation

vrouwelijker kleden,” zegt Hagenbeek, “Meiden die ik ken van een jaar of vier geleden, die er toen nogal tomboy-achtig uitzagen, met stoere kleding en korte jongenskoppies, hebben nu langer haar, gebruiken make-up en dragen vrouwelijke kleding. Je hoeft niet langer *butch* eruit te zien om lesbisch te zijn.”

Ook de mainstream-media hebben de

laatste jaren de lipsticklesbienne ontdekt. Populaire Amerikaanse televisieseries als *Buffy the Vampire Slayer* en *Sex and the City* bevatten al lesbische verhaallijntjes, en van vaderlandse bodem was onder andere een lesbohuwelijk in de jongeren-serie *Costa!* te zien en hadden diverse personages in de Nedersoaps een lesbische romance.

Maar het voorlopige hoogtepunt van lesbo-emancipatie is toch wel de serie *The L-Word*, waarin een groep lipsticklesbo's in L.A. centraal staat. In deze lesbische equivalent van de serie *Melrose Place* zijn bijna alle personages slank, knap, succesvol en gekleed in designer-outfits. Een Hollywood-versie van lesbische vrouwen dus, met bijbehorende glamour, maar toch klinkt gejuich op uit lesbische hoek: “Eindelijk een serie waarin wij ons herkennen!”

Niet alleen breekt *The L-Word* daadkrachtig met de stereotypering rondom lesbiennes door bijvoorbeeld *Flashdance*-actrice Jennifer Beals de rol van lesbische museumdirectrice te laten spelen; de serie zet lesbiennes ook nog eens nadrukkelijk op de kaart zonder daarbij het lesbisch-zijn als een zwaar issue te presenteren. Zoals een fan het op internet treffend verwoordt: “Het is tijd voor een realistische serie over lesbiennes; we zijn het moe om altijd maar onzichtbaar te zijn.”

Lesbo's doen het bovendien helemaal niet verkeerd bij de kijkers. In de VS werd daarom snel besloten een tweede seizoen van *The L-Word* op te nemen, en inmiddels is alweer de derde reeks in de maak. RTL Nederland, die de lesboserie in Nederland uitzond, zag de kijkcijfers onder de doelgroep 13- tot 34-jarigen op de late maandagavond verdriedubbelen. En het waren echt niet alleen maar lesbo's die de series bekeken; half lesbisch Nederland had het tweede seizoen immers allang van internet gedownload toen de allereerste aflevering van *The L-Word* in Nederland werd uitgezonden.

Een eigen lesbo-serie die ook door een heteropubliek goed wordt bekeken, en een groots vrouwenfeest waar zelfs hetero-zussen, -tantes en -vriendinnen naartoe worden gesleept zodat die kunnen zien dat een lesbisch feest best leuk kan zijn. Dan gaat het toch de goede kant op met de lesbo-emancipatie in ons land, zou je denken. Maar nee, niet iedere lesbienne blijkt zich te herkennen in de trendy geklede, op hakken balancerende belippenstifte dames met lange, wapperende haren uit een serie als *The L-Word*.

Uit de gevestigde hoek klinkt kritiek: lesbische vrouwen zijn veel diverser – je hebt mannelijke types, feministes, androgyne types en zelfs genderlozen. En die moeten, zo menen criticasters, allemaal aan bod komen in een lesbo-serie. Dat vroeger juist alleen de stereotiepe ▶

► tuinbroekpot en het manwif in de media voorkwamen, wordt voor het gemak maar even vergeten.

Marjan Sax, een van de oprichters van Mama Cash, zelf lesbisch en jarenlang actief in de radicale vrouwenbeweging, vreest een teloorgang van de lesbische strijdcultuur, en spreekt zelfs over de

‘Die eeuwige strijd tussen alternatieve tuinbroekpotten en lipsticklesbo’s zie je onder jongeren veel minder.’

‘vertrutting van lesboland’. Lesbiennes van nu zijn keuriger dan alle hetero’s bij elkaar, aldus Sax. Feesten vinden ze belangrijker dan emancipatie, en iets burgerlijks als trouwen en kinderen krijgen lijkt het hoogste ideaal. In plaats van te lopen dansen en sjansen in discotheken zouden de dames zich eens wat meer moeten bezighouden met emancipatie. Er is immers nog genoeg lesbisch vrouwenleed in de wereld waarvoor op de barricaden kan worden gesprongen.

Haar kritiek wordt gedeeld door meer lesbiennes-oude stijl. Die vinden dat jonge lesbische vrouwen zich vandaag de dag sowieso te veel als hetero’s gedragen, vooral wat hun uiterlijk betreft. Daarmee conformeren ze zich aan de heteronorm in de hoop door de buitenwereld te worden geaccepteerd. Lipsticklesbo’s, luidt de kritiek, zijn natuurlijk niet echt lesbisch, maar biseksueel. Echt zo’n hype van deze tijd.

“Maar kun je dan alleen een echte lesbo zijn als je een staalborstel op je hoofd hebt en herenkleding of geitenwollen sokken draagt?” stelt een bezoeker op de gay-site RozeRijk.nl, waar begin dit jaar een virtueel hennengevecht ontstond na de publicatie van twee columns. In de eerste column, die was geschreven door protopot Anna Tijseling, moest de lipsticklesbo het ontgelden. Die zou zich superieur voelen ten opzichte van het ‘manvolk’ dat de gehele lesbische gemeenschap een slechte naam bezorgt. Daartegenover stond lipsticklesbo Irene Hemelaar, die maar niet kon begrijpen waarom vrouwen hun eigen vrouwelijkheid onderdrukken om er in de lesboscene bij te horen.

De columns waren met voorbedachten rade op internet gezet om reacties uit te lokken en zo de onbestendigheid van de lesbische scene te benadrukken. Beide columnisten werden op hun wenken bediend. Zo vroeg iemand of Tijseling soms een keer was afgewezen door een pot met lang haar en make-up op, en een ander merkte op dat ‘sommige lesbiennes er toch ook bijlopen alsof ze net van het rugbyveld komen, met bijbehorende hygiëne’.

De Flirtation-feesten werd door iemand zuur omschreven als een feest ‘waar je je een weg moet banen door allerlei twintigjarige, platbuikige, gepiercete, langharige, belippenstifte wannabe lesbiennes (liever bi, want dat is nu sociaal-maatschappelijk correcter) om een drankje te bestellen’. En een ander gelooft helemaal niet dat de lipsticklesbo’s ‘zo lekker zichzelf’ zijn. “Soms is die lipstick een houding, een houvast, zodat de heteromaatschappij en de andere jonge party lesbians ze maar alsjeblijft, alsjeblijft accepteren. Terwijl ze er het liefst lekker butch bij zouden lopen.”

Sorry hoor, maar daar zakt me de broek écht van af,” zegt Hagenbeek geïrriteerd als ze met de kritiek wordt geconfronteerd. “Alsof vrouwen zich extra vrouwelijk zouden gedragen om erbij te horen in de lesboscene. Het was juist altijd eerder omgekeerd. Maar dat afzetten tegen de heterocultuur hoeft anno 2005 niet meer; nu kun je als lesbienne eindelijk jezelf zijn. Veel vrouwen voelen zich nu eenmaal lekkerder in vrouwelijke kleding dan in een houthakkersblouse.”

“Natuurlijk heb je wel vrouwen die dén-

ken dat ze vrouwelijk zijn door een rokje te dragen en make-up op te doen, terwijl ze eigenlijk heel mannelijk zijn. Maar dan krijg je meer het effect van een travestiet,” zegt een bezoeker – “noem me maar Anita” – die zelf het perfecte voorbeeld is van een vrouwelijke lesbo, inclusief lippenstift. “Toen ik in de jaren tachtig mijn eerste stappen binnen de scene deed, dacht ik echt dat ik van mijn leven nooit een relatie zou krijgen. Ik kwam zoveel types tegen zonder enige gratie of sierlijkheid. Ik herken me daar niet in, en voel me ook niet tot ze aangetrokken. Ook kreeg je als vrouwelijke lesbo het nodige commentaar naar je hoofd. Ik ken een aantal vrouwen die hun coming-out hebben uitgesteld omdat ze zich niet thuis voelden in de scene. Pas de laatste jaren is dit aan het veranderen.”

“Dat zie je vooral bij de jongere lesbiennes,” zegt de Braziliaanse Ana. “Die jonkies zijn niet bezig om via hun uiterlijk een lesbisch statement te maken. Lesbisch zijn is toevallig hun seksuele voorkeur, maar niet de hoofdreden van hun bestaan. Natuurlijk, de ene heeft een wat sportievere look en de andere ziet er meisjesachtiger uit, maar die ‘eeuwige’ strijd tussen alternatieve tuinbroekpotten en lipsticklesbo’s zie je onder jongeren veel minder.”

“De vrouwelijke lesbiennes maken zich ook veel minder druk over de mannelijke types dan omgekeerd,” vervolgt Anita. “Misschien voelen bepaalde types zich ergens minderwaardig en projecteren ze daarom hun frustraties op de vrouwelijke lesbiennes, die lekker in hun vel zitten. Daarom is het goed dat een feest als Flirtation zich richt op een segment uit de doelgroep, de vrouwelijke lesbo. Je schiet er niets mee op als je de hele groep wilt bedienen; lesbische vrouwen zijn nu eenmaal heel verschillend.”

En gezeur is er toch altijd, erkent Hagenbeek, die tegen drieën tevreden kijkt naar de nog steeds goed gevulde dansvloer. “De komende paar dagen zal ook het feest van vanavond door sommigen weer op de gebruikelijke manier afgekraakt worden. Dat er commerciële rotmuziek gedraaid werd, het te druk en te warm was, en er alleen maar halve fotomodellen rondliepen. Dan denk ik: je weet toch wat voor soort feest Flirtation is? Als dat niet jouw idee van een leuk vrouwenfeest is, dan moet je vooral niet komen. Blijf dan maar lekker met je bierje in de kroeg hangen.”]